

Soms is vollop bakkesen beter!

door Jan van Helvoirt

Onlangs zag ik tijdens het surveilleren op school in de aula een klein opstootje. Het kwam niet echt tot een vechtpartij, want de huidige hangjeugd komt eigenlijk veelal niet verder dan wat gedof. Ik vroeg dan ook aan de bewuste jongen waarom hij plotseling zo dreigde met geweld. Het antwoord was kort en krachtig: “Hij zat hul de tijd tegen mèn te bakkesen”. Aan zijn withete gezicht zag ik dat hij het meende. Hij woonde niet in Beek of Esbeek, want daar is die term al lang niet meer in zwang. De knaap kwam uit Bergeijk of ‘van geen kante’. Ik vroeg hem of hij wist hoe je dat woord moest schrijven. Nog enigszins mokkend zei hij kortaf: “Kan me nie schille, mèn hij moet zun bakkes houwe”. Even dacht ik nog dat hij het ging hebben over problemen bij het ‘chillen’ of ‘chatten’ maar dat rustte louter op een misverstand mijnerzijds. Hij bleek door zijn beugel enigszins te slissen.

Misschien had het slachtoffer ook wel gelijk want zijn belager was eigenlijk van huis uit een echte bullebak. Dat is in feite een lomp en grof manspersoon. Hierin gaat ook het woord ‘bak’ schuil. En dat is gewoon een ouder woord voor gezicht of wang. Ik ga ‘bakkesen’ in de taalles voortaan plaatsen in het illustere groepje: haviken, kievitien, dreumesen en dommeriken! In die woorden valt de klemtoon op de eerste lettergreep en dus blijft verdubbeling van de medeklinker achteraan achterwege.

Toen wij nog op de lagere school zaten, bakkeleien was nog aan de orde van de dag, gingen wij in Diessen met vastenavond langs de deur om zingend wat geld op te halen voor het goede doel. In die periode was dat volgens mij nog de pastoor, want we moesten de opbrengst op de pastorie inleveren. Tegenwoordig worden de kinderen geacht vóór het donker binnen te zijn. Wij moesten in die tijd ná zonsondergang de hort op. Ik herinner me nog goed enkele versregels uit het lied dat we ten gehore brachten. Wáár we gezamenlijk in koor over zongen wist ik toen nog niet, maar dat we het helemaal met elkaar eens waren straalde van onze tronies en bleek uit ons schaamteloos scanderen:

“..mèske hout oewe kinnebak toe, of ik slao er nog ene tussen
tussen oew neus en tussen oew kin, kan nog wel unne pannekoek in...”.

En voor deze tekst moest de vaak struise vrouw, vol ontboezeming wijdbeens wachtend in de deuropening, enkele stuivers in de gleuf van het missiebusje mikken. Achteraf gezien moeten we blij zijn dat ze ons met zo’n boodschap nooit op ons bakkes hebben geslagen! We probeerden dan ook zoveel mogelijk gedurende het optreden ons aangezicht te verbergen. Maar als door het doffe gedreun van de foekepot je ‘mombakkes’ afzakte, sloeg de kramp op je stembanden. Toen dacht ik trouwens nog dat het ‘mondbakkes’ was. De term ‘kinnebak’ heb ik overigens al lang geleden opgenomen in het rijtje rare woorden zonder tussen ‘n’: apekool, klerezooi, bolleboos, bokkepruik, bakkebaard en takkewijf!

De eerste vermelding van ‘bakkes’ las ik in een akte uit het rampjaar 1672. Een inwonster van onze gemeente wilde een schepen op de toenmalige Vrijthof letterlijk op zijn gezicht slaan, omdat hij niet voldoende opkwam voor de belangen van de arme Beekse burgers. Zij doorzag blijkbaar de achterbakse machtspolitiek tijdens die crisis.

De laatste keer dat ik weer aan dat banale woord dacht was onlangs tijdens een druk bezochte raadsvergadering. Er staat in Beek momenteel veel te gebeuren maar er komt nagenoeg niets moois van de grond: cultureel centrum, winkelcentrum, 4^e poot, integratieplan De Utrecht. Moeten we 2008 straks ook als een rampjaar bestempelen? Op de steenoven zijn ze na ruim een eeuw definitief uitgebakken. Maar als ze in Esbeek ten behoeve van de herinrichting van de kern terloops enkele bakstenen vragen dan haalt de Beekse wethouder benepen bakzeil! De vorige had ‘zich nooit van d’n bak mogen laten bijten’. En wanneer we in Esbeek eens een

keer écht hoog van de toren willen blazen dan trekken bijna alle politici in Beek ‘meej een schèèf bakkes’. Alles bij elkaar is het eigenlijk op dit moment nog minder dan ‘halven bak’!